

E. VERKIEZINGSPROGRAMS.

Voor de Tweede Kamerverkiezingen, vastgesteld op het 3e Congres van 18 en 19 April 1897 te Arnhem.

Grondwetsherziening om te komen tot algemeen kiesrecht.

Pensionneering van oude en invalide werklieden op kosten van den Staat.

Inwilliging der eischen, door de vakverenigingen gesteld aan den Staat, als : uitvoering van rijkswerken in eigen beheer, maximum arbeidstijd en minimum loon in bestekken van rijkswerken, afschaffing van nachtarbeid van bakkers en dergelijke.

Schadeloosstelling aan onschuldig veroordeelden en preventief gevangenen. Kosteloze rechtspleging.

Handhaving der vrijheid van denken, spreken, drukpers, vereeniging en vergadering, ook voor ambtenaren en militairen.

Afschaffing van het militaire stelsel en invoering van algemeenen weerplicht.

Bezuiniging op de uitgaven voor leger en vloot.

Kosteloos verplicht lager onderwijs tot het 14e jaar. Algemeene invoering van herhalings- en ambachtsonderwijs. Wettelijke regeling van het voorbereidend lager onderwijs. Meerdere zelfstandigheid van den klasseonderwijzer. Kindervoeding en -kleding. Bij gebleken bekwaamheid gratis openstelling van inrichtingen van hooger en middelbaar onderwijs voor minvermogenden. Gratis verstrekking der leermiddelen.

Betere regeling van het pachtcontract en bate van boeren en arbeiders, berustende op het beginsel, dat alleen pacht behoeft te worden betaald van de netto opbrengst van het bedrijf, dus nadat van de totale opbrengst zijn afgetrokken de noodzakelijke onkosten, waaronder ook een voldoende inkomen voor den pachter en zijn gezin en een voldoende loon voor de arbeiders zijn begrepen.

Uitbreiding der bepalingen van artt. 1628 en 1629 B. W. in het belang van den huurder en verbod van schending dezer bepalingen in de pachtcontracten.

Recht van den vertrekkenden pachter op vergoeding wegens de door zijn arbeid of kapitaal aan het gehuurde aangebrachte verbeteringen.

Opneming in de pachtcontracten van het minimum getal arbeiders, dat de boer 's zomers en 's winters vast in dienst moet houden, te bepalen naar den aard en den omvang van het bedrijf en de plaatselijke omstandigheden.

Instelling van pachtcommissies in alle landelijke gemeenten, gekozen door en bestaande uit vertegenwoordigers van grondbezitters, pachters en arbeiders, met bepaling, dat geen pachtcontract geldig is, dat niet door de gemeentelijke pachtcommissie is goedgekeurd.

Uitbreiding van het onteigeningsrecht der gemeente, zoowel tot ver-

betering der woningtoestanden als tot voorziening in de werkloosheid en tot verbetering van den toestand der arbeiders, met name, wat de landelijke gemeenten betreft, om deze in staat te stellen, aan ingezetenen arbeiders zooveel grond en bedrijfskapitaal tegen den laagst mogelijken prijs in gebruik te geven, dat zij van hun arbeid op dien grond geheel kunnen bestaan.

Afschaffing van alle bevoorrechtiging in zake het jachtrecht.

Meerdere zelfstandigheid der gemeente, ook op belastinggebied.

Belasting van uitwonende eigenaars. Invoering van staats erfrecht in de zijlinie. Sterk opklimmende belasting op erfenissen, vermogens en inkomsten. Afschaffing der belasting op de levensmiddelen.

Opheffing der wetsbepalingen, die de vrouw ten achter stellen bij den man. Maatregelen tot bescherming van verwaarloosde kinderen en met het oog daarop beperking der ouderlijke macht. Opheffing van het onderzoek naar het vaderschap en verplichting van den natuurlijken vader om zijn kind te onderhouden.

Verbetering der bestaande arbeidswetgeving en uitbreiding daarvan tot den veldarbeid en de huisindustrie.

Bestrijding van het drankmisbruik door aan de meerderjarige mannen en vrouwen van iedere gemeente het recht te geven, bij meerderheid van stemmen den drankverkoop in de gemeente te beperken of te verbieden (local option).